

Szabadjáték

A kiállítóhely azé, aki kiállít benne

JANKÓ JUDIT

A Múcsarnok – programja szerint – a jelen magyar művészetének reprezentatív bemutatásával, gyökereinek feltárásával és nemzetközi összefüggéseinek megmutatásával foglalkozik. Szegő György művészeti igazgatóval, amolyan év eleji számvetésként, a 2019-es év eredményeit és a 2020-as év terveit vettük sorra, Szurcsik Józsefet pedig az idej, a II. Képzőművészeti Nemzeti Szalon kurátoraként kérdeztük válogatásának szempontjairól.

Fotó: Múcsarnok

Fotó: Múcsarnok

SZEGŐ GYÖRGY

SZEGŐ GYÖRGY: A 2019-es év egy átnyúló kiállítással kezdődött: Sümegi Györgynek – aki ezt meglehetősen rég kutatja, gyűjti – a saját gyűjteménye is fontos bázisa volt az *Emigráns magyar művészek az 56-os forradalomról* című tárlatnak. A kamarateremben január elején nyílt az 1977-ben elhunyt Balázs János, kora legjelentősebb roma festőművészeinek kiállítása egyetlen gyűjteményből, Horn Péter anyagából válogatva, amely méltán aratott sikert. Lenn a Múcsarnok Boxban pedig a 240 éves Kisképzőről szóló kiállítás keretében Mayer Marianna és Nagy Barbara kurátorok gyűjtötték össze azoknak a jelentős tanároknak és egykori tanítványoknak a

műveit, akikre szívesen emlékezik vissza az intézmény. Ez a rendezvény speciális műfaja miatt is sok szakmabelit a Múcsarnokba vonzott.

A *DERKŐ* minden évben az a tárlat, ahol egy egész generáció bemutatkozhat, oda-vissza fontosak vagyunk egymásnak – mármint a Múcsarnok, a művészek és a szervező MANK –, ezt szeretnénk sokáig így megtartani. A 2019-es Budapest FotóFesztivál nagy dobása Szarka Klára kurátor *David Lynch – Small Stories/Kis történetek* című kiállítása volt, ami kiemelkedő látogatószámot eredményezett, ahogy 2018-ban Sandro Miller Malkovich-fotói is. Olyan nemzetközi

SZURCSIK JÓZSEF

sztárokról beszélünk, akiket a Hősök terén megforduló külföldi turisták ismernek, ezért bejönnek a kiállításra.

Csak egy pillanatra ugrok előre 2020-ra: idén egy több műfajt szintetizáló, látványtervező-designerként és képzőművészként is alkotó olasz fotográfus, Paolo Ventura kiállítását hozza el a *Budapest FotóFesztivál* fő eseményeként Mucsy Szilvia és Szarka Klára. Ventura makettet épített a II. világháború időszakának Velencéjéről, és a velencei gettóban játszódó történeteket elevenít meg és fényképez le a makett tereiben emlékképpé varázsolvá a históriát. A fotókon egy szürreális, álomszerű világ bontakozik ki előttünk, a művész nagyapjának a története. Befejezve a fotótémát, június végétől szeptember végéig Frida Kahlo édesapjának, Guillermo Kahlónak a mexikói építészeti fotóiból rendeztünk nagy látogatói sikert hozó kiállítást, össze pedig Sylvia Plachy fotográfái voltak láthatóak két hónapon keresztül.

A *Különter(m)ek* és a most is látható *Képpraxisok 2.* című kiállítások a Múcsarnok azon törekvését mutatják, hogy minél több művész bemutatkozhat a tereiben?

SZGY: Az elmúlt időszakban minden évben huszonegynél is több önálló kiállítást rendeztünk, és ugyan a Múcsarnok adottságaihoz alkalmazkodva rendszeresen „felszeleljük” a teret, de a különböző térrészek között mindig törekszünk kontextust teremteni. Az a cél, hogy minél több (akár igen eltérő alkotói felfogásban dolgozó) művészt mutassunk be úgy, hogy a különböző

világok közti kapcsolatot is érzékeltessük. A befogadó felé ezt úgy kommunikáljuk, hogy kiemeljük azt a kapcsolódást, ami áthív az egyik térből a másikba. Szakmailag ezt nem mindenki akarja érteni, pedig ennek mindig is nagy hagyománya volt a Múcsarnokban. Az első *Képpraxisok*-kiállítás a fotó és képzőművészet kapcsolatát járta körül, a másodiknál most az egyes képzőművészeti műfajok sajátosságai mentén való áthallások az érdekesek. A Múcsarnoknak nincsenek „puffer” terei, így sokféle befogadói élmény adódik abból, ha átmegyek a másik alkotó terébe, és egy új világba kerülök.

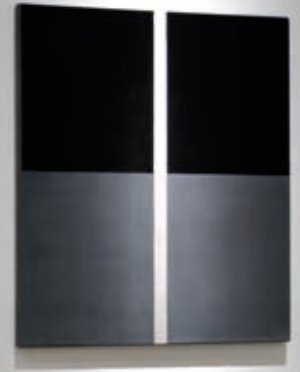
A 2019-es *Különter(m)ek* esetében az egyéni és csoportos kiállítások merev szétválasztását haladtuk meg. Ezeket tekinthetjük egyéni kiállításoknak, hiszen úgy szerepelt hét művész, hogy mindegyikük kiállítását külön kurátor rakta össze. A kuratori stábunk javaslatokat tesz, és együtt döntjük el, hogy kiket hívunk meg. Jutalomjáték a művésznek, kurátornak egyaránt. Szerintem 2019-ben nagyon jól reflektáltak egymásra az alkotók, akik közt nehezen meghatározható műfajúak is akadtak. Bojti András például eredetileg filmrendező, de most nem videómunkával volt jelen, hanem szobrokkal kombinált installációval, egy érdekes filozofikus látomással, amely az iparművészet és a képzőművészet határán mozog.

Horváth Éva Mónika *Kritikus tömeg* című kiállításának magam voltam a kurátora, ott egymáshoz érő pasztellrajzok futottak körbe a falakon érzékeltetve azt a hatást, mennyire sokan vagyunk mindenütt – utcán, tüntetésen, koncerten, futballmeccsen –, az absztrakt és az ábrázoló határán megmutatva mindezt. A mennyezetről

egy óriási molinó lógott le, ami korábban a Gellért téri metró-megállóban volt látható, ezt is egy installációnak fogtuk fel. Különböző alkotói szemszögeket igyekeztem megjeleníteni ezen egyszerre. Milorad Krstić került az apszisba azzal a reménnyel, hogy új filmjével bekerül az Oscar-esélyesek közé. Richter Sára egyedi textilinstallációja azért is volt unikális, mert a francia középkor Bayeux-kárpitja óta talán nem készített senki hasonló epikus művet. A tárlat további résztvevői, Németh Marcell, Naomi Devil, Szabó Ábel igen különböző, mégis „kép”-ben gondolkodó alkotók, akik anyagban és/vagy technikában újat teremtenek.

Ugyanekkor a Múcsarnok Boxban egy tudományos kutatásai közben a terepet dokumentáló fotósból fotóművészé érett építészetörténetész professzor, Klein Rudolf közép- és kelet-európai nagyvárosi zsidó temetőben készített hiánypótló felvételeit állítottuk ki Medve Mihály kuratori válogatásában. Ezek a temetők Klein kutatásai nyomán remélhetőleg felkerülnek a világörökségi listára.

A nyár pedig a 2. *Építészeti Nemzeti Szaloné* volt az utolsó öt év mustrájával, amit a Hello Wood Pozsár Péter tervezte installációjával tettünk interaktívvá. A Szalon a közösségi építészeletről szólt, amibe beletartozik az is, hogy az építészet keresi a folyamatosan változó világban a helyét, szerepét. Kiemelném az Építészeti Szalon

fotó: Berényi Zsuzsanna

Részlet a Konkoly Gyula-, Szotyory László-, Kondor Attila-, Lajta Gábor-kiállításból **LAJTA GÁBOR** műveivel (2019)

keretén belül a Bauhaus 100. évfordulójáról megemlékező, Böröcz Sándor fénytervező és Botzheim Bálint építész nevével fémjelzett *Fényarchitektúra* kiállítást. Az Építészeti Szalon – mert immár nem terhelte a tiszteletadás kötelezettsége a nagy öregek felé – sokkal frissebb, naprakészebb volt, mint az előző. Kurátortársaim Balázs Mihály, Sulyok Miklós, Botzheim Bálint és Potzner Ferenc voltak.

A 2019-es őszi szezont a *Tiszta szívvel festeni* cím alatt egymás mellé rendezett kiemelkedő tárlategyüttessel nyitottuk. A mai figurális festészetet más-más ars poeticával művelő Konkoly Gyula, Lajta Gábor, Szotyory László és az egy generációval fiatalabb Kondor Attila önálló, de párhuzamos tárlatait láthatták látogatóink. Mind a szakmai, mind a közönségsiker meggyőző volt.

A jelenleg látható *Képpraxisok 2.* című kiállításban Jankovics Marcell grafikái életműve és rajzfilmes remekei mellett az alkotó Trianon-rajzszorozatának válogatott anyaga látható. A 2020-as évfordulóra a nagyívű esszé kíséretében könyvben

is publikált grafikák a humor segítségével segítenek feldolgozni a feldolgozhatatlant. Lukáts Andor színész-filmrendező videóins-tallációja és Várady Róbert digitális látásmódot festésszé szublimáló kiállításai teszik teljessé a műfajok áthatásai mentén szerkesztett tárlategyütttest. Az *Élet/Kép* Keleti Éva hat évtizednyi fotós életművének teljesítménye előtt tiszteleg. A Szarka Klára kurátorral megvalósított tárlat óriási siker.

2020-ban rendhagyó sorrendje lesz a kiállításoknak, mert a Múcsarnokban, a nyári időszakban az Eucharisztikus Világkongresszushoz kapcsolódó egyház-művészeti, vallástörténeti kiállításegyütttest rendez az esztergomi Keresztény Múzeum főigazgató asszonya, Kontsek Ildikó. A Képzőművészeti Szalon így tavaszra kerül, egy időben a *Budapest FotóFesztivállal* és a Derkovits-ösztöndíjasok kiállításával. Ha úgy alakul a felújítást megelőző őszi program, hogy mégis tudunk kiállítást csinálni, akkor „egy terem-egy művész” típusú kiállításokra fog sor kerülni.

Mi a Szalon funkciója? Változott-e az elmúlt években?

SzGy: Ugyanaz, mint kezdetben: minőségi elvű nyitás annak érdekében, hogy az alkotók ki tudjanak törni zárt műtermeikből. A művészek találkozzanak egymással, a

közönséggel és a kritikával. Az elmúlt években a leglátogatottabbak a Szalon-kiállítások voltak egyenként több mint 25 ezer fővel. A 2019-es összlátogatószám meghaladta a 90 ezret.

Mi az idei Szalon hívószava, rendező elve? Mit gondol a vitáról: van-e létjogosultságuk a szalon kiállításoknak?

Szurcsik József: A vita nem eldöntött, de engem mégis inkább az érdekel, hogy egy olyan válogatást hozzak össze, ami a különbözőségek és hasonlóságok bemutatását célozza. Így nem konkrét tematika vagy hívószó köré szerveződik a tárlat, de nem is az én személyes ízlésem határozza majd meg a kiállításon szereplő művek sorát.

Amennyire csak lehetséges, a legszélesebb spektrumot szeretném megmutatni a jelenkori képzőművészet „terméséből”. Viszont nagyon szűk a rendelkezésre álló, tervezésre és szervezésre fordítható időnk. Nem számolhattunk azzal sem, hogy ennyire előre kell hoznunk a kiállítást különböző technikai okok miatt. Ennek a módosításnak a következménye az is, hogy a Képzőművészeti Szalonnal egy időben két másik kiállítás is lesz a

Fotó: Berényi Zsuzsanna

Építészeti Szalon, 2019, Múcsarnok, Hello Wood

Múcsarnokban, tehát lényegesen kevesebb a rendelkezésre álló kiállítóterünk, mint az egyébként ideális lehetne.

Keressük a lehető legjobb megoldást, hiszen nagyon sok a bemutatásra érdemes alkotás. Gondoljunk csak bele, hogy évente mintegy háromszázan diplomáznak a képművészeti felsőoktatásban. Emellett a szakmai szervezetekben sok ezer regisztrált képzőművészt jegyeznek, és sokan vannak ezeken az egyesületeken, szövetségeken kívül is. Fontosnak tartom, hogy mindenféle előjel nélkül, széles spektrumban gondolkodjunk, és tegyük láthatóvá, hogy mi mindenünk van a „palettán”. Egyébként a kiállítás tervezésének örömteli, de egyben aggályos része is, ha a számokat nézzük. Én egy közel nyolcszáz fős listával kezdtem a tervezést, amit nagy nehezen leszűkítettem először négyezerre, majd borzasztó gyötrelmek között kétszáz főre úgy, hogy a kiállítóterbe maximum 100–150 mű fér be.

Mi lesz a címe a kiállításnak?

SzJ: *Szabadjáték*. Úgy képzelem el, mint egy tortát, aminek a rétegeiben benne van a szakma összes íze, de ha túl kicsi szeletet vágunk belőle, akkor kimaradhat a mogoró vagy az aszalt

gyümölcs, pedig az is benne van a tortában. Ezért is lenne jó bővíteni a lehetőségeket, és mondjuk egy pop-up kiállítássorozatot is a múcsarnoki tárlat mellé szervezni a város különböző pontjain. A *Szabadjáték* számomra azt is jelenti, hogy nemcsak azok a művek érdekelnek, amelyek össze tudnak rímelni, hanem azok is, amelyek pont, hogy nem. A Szalont egy olyan eseményként kellene felfogni, ami a képzőművészet ünnepe lehetne, amely az összetartozást demonstrálná a széthúzás helyett. Számomra ez a legfontosabb.

Ez nehéz vállalás.

SzJ: Az. De érdemes megpróbálnunk!

Tud már konkrét neveket, irányzatokat mondani, akik és amelyek biztosan szerepelnek?

SzJ: Még nagyon korai lenne. Többféle alkotói szemléletet akarok megmutatni, és több generációt. Nincsenek prioritások. Meghívok olyanokat, akiknek a művészi kvalitása véleményem szerint fontos. Olyanokat is invitálok, akik korábban azt mondták, nem teszik be a lábukat a Múcsarnokba – ez akár változhat is. Egyébként szíve joga mindenkinek igent vagy nemet mondani, számomra ugyanakkor az a legfontosabb, hogy minél

teljesebb képet mutathassunk a képzőművészetről, korunkról, a jelenről, amiben élünk.

Miért vállalta el a kurátorságot?

SzJ: Ezt a felkérést nem lehetőségek vagy kihívásnak tartom, hanem egy feladatnak. Hét évig ültem az NKA képzőművészeti kuratóriumában, tanítok az egyetemen, talán van rálátásom a képzőművészet különböző területeire. Nagyon érdekes és borzasztóan izgalmas számomra ez a világ. Olyan változást szeretnék bemutatni, ahol látszódnak a párhuzamos tendenciák, a különböző, érzékeny alkotói attitűdök. Végül is a képzőművészet presztízsét szeretném erősíteni. Létezik egy alapvető minimum, amiben minden művész egyetért, amiben sosem lesz vita az alkotók közt, és ez a művészet szabadságának elismerése. A művészet szabadsága ilyenformán erkölcsi törvény, ez a kiállítás, a *Szabadjáték* erről szólna. A Múcsarnok mindannyiunké, vagyis a kiállítóhely azé, aki kiállít benne.